

บทความวิจัย (Research Article)

การประเมินความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่ม ผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์ Needs Assessment of Learning for Beef Cattle Farmer Groups towards Sustainable Productivity Increase in Kalasin Province

พลิชฐ์ อมรเชษฐ์¹, อภิชาติ นาลาอ², สมเกียรติ เจษฎากุลทวี³, ชุตินา บุตรดีวงศ์⁴, วิราภรณ์ ส่งแสง⁵
นักวิชาการอิสระ^{1,2,3,4,5}

Pasit Amolchet¹, Apichat Nalao², Somgiet Jesadakultavee³, Chutipa Buddeevong⁴, Wiraporn Songsang⁵
Independent scholars^{1,2,3,4,5}

Received: March 22, 2022 Revised: April 30, 2022, Accepted: April 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่าง 360 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรยามานะและการสุ่มแบบหลายขั้นตอน(Multi-Stage Random Sampling) โดยใช้เทคนิค Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงบรรยาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนอยู่ในระดับน้อย มีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก และมีความต้องการจำเป็นในการจัดการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนทุกด้าน

คำสำคัญ: การประเมิน, ความต้องการจำเป็น, กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ

Abstract

The research objectives were to explore the present and desirable condition and needs of Learning for Beef Cattle Farmer Groups towards sustainable productivity increase in Kalasin Province. The sample, derived by multi-stage random sampling and defined the size of 360 farmers by Yamane equation. The quantitative data was analyzed by descriptive statistics. The research findings are as follows; The condition for the present is low level practice, high desirability, and the PNI_{modified} for learning needs for beef cattle farmer groups towards sustainable productivity increase high in all dimensions.

Key Words: Assessment, Needs, Beef Cattle Farmer Group

¹ Corresponding author, Tel. 0817494348, E-mail: pasit2304@gmail.com

บทนำ

จากนโยบายประเทศไทย 4.0 ที่เน้นการปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนา โดยที่ภาคเกษตรยังคงเป็นแกนหลัก แต่จะเปลี่ยนการเกษตรแบบดั้งเดิมไปสู่การเกษตรสมัยใหม่โดยสร้างความปราดเปรื่อง (Smart Farmer) และสนับสนุนให้เกษตรกรเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น โดยมีกลไกในการขับเคลื่อนหรือการสร้างเสริมความเข้มแข็งจากภายใน (Strength from Within) ภายใต้กลไกในการขับเคลื่อนหลัก 3 ประการ คือ การยกระดับนวัตกรรม (Innovation Driven Proposition) ของทุกภาคส่วนในประเทศ การสร้างสังคมที่มีจิตวิญญาณของความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur Driven Proposition) และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเครือข่าย (Community Driven Proposition) ซึ่งทั้ง 3 กลไกนี้จะต้องขับเคลื่อนไปพร้อมๆ กัน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2559) ประกอบกับสาระสำคัญในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ที่ยึดกรอบแนวคิดและหลักการในการวางแผนที่สำคัญ คือการน้อมนำและประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม การสนับสนุนและส่งเสริมแนวคิดการปฏิรูปประเทศ และการพัฒนาสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

จากนโยบายดังกล่าวข้างต้นจึงนำไปสู่การตื่นตัวของผู้เกี่ยวข้องในหลากหลายสาขาอาชีพที่ได้มีการขับเคลื่อนและพัฒนาในอาชีพของตนเอง และอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อก็เป็นอีกผลผลิตหนึ่งที่ประชาชนในภาคอีสานนิยมเลี้ยงเพื่อเพิ่มรายได้ ในขณะที่แนวโน้มในประเทศไทยลดลงเป็นอย่างมากในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา จาก 8.03 ล้านตัวในปี 2549 คงเหลือ 4.31 ล้านตัว ในปี 2557 เนื่องจากความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ที่เพิ่มขึ้น ทั้งจากความต้องการของประชากรในประเทศ นักท่องเที่ยวต่างประเทศ และความต้องการของตลาดต่างประเทศในขณะที่การผลิตโคเนื้อของประเทศไม่เพียงพอความต้องการ โดยเฉพาะการผลิตโคเนื้อต้นน้ำที่ต้องใช้เงินลงทุนต่อฟาร์มสูงและระยะเวลาคืนทุนใช้เวลานาน (ใช้เวลาประมาณ 3 ปี ในการให้ผลตอบแทน) ทำให้เกษตรกรหันไปประกอบอาชีพเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจที่ผลผลิตมีราคาสูง คืนทุนเร็ว หรือรัฐบาลประกันรายได้ ส่งผลให้จำนวนโคเนื้อลดลงเป็นอย่างมากจนในปัจจุบันเกิดปัญหาการขาดแคลนโคเนื้อ เกษตรกรผู้ผลิตโคเนื้อต้นน้ำส่วนใหญ่ไม่มีกำลังซื้อแม่โคเนื้อมาเลี้ยงได้เนื่องจากมีราคาแพง ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการผลิตโคเนื้อทั้งระบบของประเทศ (สหกรณ์โคนมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำกัด, 2559)

ดังนั้น การเรียนรู้ร่วมกันของกลุ่มเครือข่ายเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อจะทำให้เกิดความเข้มแข็งของเครือข่ายการผลิตและการตลาดจะนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตและสร้างรายได้ของอาชีพผู้เลี้ยง โคเนื้อ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุน สร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิต และเพิ่มช่องทางการกระจายสินค้า เพื่อมุ่งสู่ตลาดระดับกลาง - ระดับบน (Modern Trade) และตลาด AEC ต่อไป ทั้งนี้กลุ่มเครือข่ายดังกล่าวจะต้องเน้นการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้สามารถการดำเนินกิจกรรมร่วมกันเพื่อความยั่งยืน ด้วยกระบวนการสร้างความตระหนัก การสร้างความเข้าใจ การเรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ การยอมรับซึ่งกันและกัน และการให้อภัยต่อกัน (อุดร อรกุล, 2555) ดังนั้น การประเมินความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้สำหรับกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดกาฬสินธุ์ จึงมีความจำเป็นอันจะนำไปสู่การพัฒนาแบบการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้มแข็งและการเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดกาฬสินธุ์ และช่วยให้เกิดอาชีพเสริมและอาชีพหลักในชุมชนและท้องถิ่น เพิ่มรายได้ได้อย่างยั่งยืนตลอดจนสร้างความมั่นคงในอาชีพของเกษตรกรและความเข้มแข็งของสถาบันเกษตรกร เพื่อส่งเสริมการผลิตโคเนื้อของเกษตรกรรายย่อยต่อไป

คำถามในการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์

หลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับการเลี้ยงโคเนื้อ

พัฒนาการเลี้ยงโค – กระบือ ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เริ่มขึ้นเมื่อปี พ.ศ.2485 เป็นต้นมา โดยกรมปศุสัตว์เป็นผู้ดำเนินการแต่ในระยะแรกปัญหาเรื่องโรคระบาดเป็นปัญหาที่สร้างความเสียหายแก่สัตว์เลี้ยงเป็นอย่างมาก ทางราชการจึงได้เน้นหนักในเรื่องการป้องกันโรคเป็นอันดับแรกโดยพยายามผลิตวัคซีนชนิดต่าง ๆ ออกมาใช้ป้องกันโรค ปี พ.ศ. 2470 และ 2487 กรมปศุสัตว์ก็ได้จัดตั้งสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ขึ้นในส่วนภูมิภาคที่ตำบลท่าพระ จังหวัดขอนแก่นและที่ทับกวาง จังหวัดสระบุรี ตามลำดับ เพื่อดำเนินการศึกษาวิจัยในเรื่องการปรับปรุงพันธุ์สัตว์ ต่อมาเมื่อภาวะความรุนแรงของโรคระบาดได้เบาบางลงทางราชการโดยกรมปศุสัตว์ได้เร่งรัดส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์มากขึ้นและด้วยเหตุนี้ ทำให้จำนวนโคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีจำนวนมากขึ้นประมาณ 2 ใน 3 ของประเทศ ในปี พ.ศ. 2497 กรมปศุสัตว์จึงได้นำโคพันธุ์ต่างประเทศเข้ามาทดลองเลี้ยงในสถานีบำรุงพันธุ์สัตว์ทั่วประเทศ โดยพันธุ์ที่นำเข้ามาเป็นพันธุ์แรก คือ โคพันธุ์อเมริกันบราห์มัน และได้นำเข้ามามากหลายพันธุ์ เช่น โคพันธุ์ชาร์โรเลส์ เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการเพิ่มผลผลิต

สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ (2559) กล่าวถึงองค์ประกอบการเพิ่มผลผลิต ดังนี้

1. คุณภาพ (Quality) คือ สิ่งที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้ เพราะความพึงพอใจเป็นเหตุผลสำคัญที่ช่วยในการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ดังนั้นผู้ผลิตต้องคำนึงถึงคุณภาพมาก่อน

2. ต้นทุน (Cost) หมายถึง ค่าใช้จ่ายที่ใช้ไปเพื่อดำเนินการผลิตหรือบริการ เริ่มตั้งแต่ การออกแบบการผลิต การตรวจสอบ การจัดเก็บ การขนส่ง ไปจนถึงการส่งมอบให้กับลูกค้า เรียกว่าเป็นต้นทุนการดำเนินงาน ในการเพิ่มผลผลิตนั้นจะต้องลดต้นทุนในการผลิตให้ต่ำลง ซึ่งจะต้องควบคู่ไปกับการบริหารคุณภาพด้วย โดยการพยายามลดความสูญเสียและค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็นออกไป ขณะเดียวกันก็ประหยัดพลังงาน แรงงานและทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัด พนักงานต้องปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่องจะให้งานที่ทำมีคุณภาพดีขึ้นและลดการสูญเสีย

3. การส่งมอบ (Delivery) หมายถึง การส่งมอบสินค้าหรือบริการให้กับหน่วยงานถัดไป ซึ่งถือว่าเป็นลูกค้าของเราได้อย่างตรงเวลา มีจำนวนครบถ้วน และมีคุณสมบัติตรงตามที่ลูกค้ากำหนด เป็นการช่วยให้หน่วยงานได้เปรียบในการแข่งขัน การที่จะบรรลุผลสำเร็จได้นั้นหน่วยงานจะต้องมีระบบการส่งมอบภายในที่ดีเสียก่อน

4. ความปลอดภัย (Safety) หมายถึง สภาพที่ปราศจากอุบัติเหตุหรือสภาวะที่ปราศจากความเจ็บปวด การบาดเจ็บ เจ็บป่วยหรืออันตรายที่ก่อให้เกิดการสูญเสียหรือหมายถึงการป้องกันการสูญเสียจากอุบัติเหตุ คือการบาดเจ็บ เจ็บป่วย ทรัพย์สินเสียหายและความสูญเสียเนื่องจากกระบวนการผลิต

5.ขวัญและกำลังใจในการทำงาน (Morale) หมายถึง สภาพทางจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน เช่นความรู้สึกนึกคิดที่ได้รับอิทธิพลแรงกระตุ้นหรือสิ่งเร้า หรือสภาพแวดล้อมในหน่วยงานที่อยู่รอบตัว ซึ่งผู้ปฏิบัติงานนั้นจะมีปฏิกิริยาโต้กลับ คือพฤติกรรมในการทำงานซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อผลงานของบุคคลนั้น

6. สภาพแวดล้อม (Environment) การเพิ่มผลผลิตกับสิ่งแวดล้อมคือการผลิตที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน การใช้เทคโนโลยีที่สะอาดในการผลิตและการจัดระบบการจัดการกับสิ่งแวดล้อมเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต จะช่วยลดค่าใช้จ่ายสำหรับการบำบัดของเสียต่าง ๆ ที่เกิดจากกระบวนการผลิต รวมทั้งใช้วัตถุดิบอย่างคุ้มค่าจะทำให้ต้นทุนลดลงและมีกำไรเพิ่มขึ้น อันเป็นการเพิ่มผลผลิตของธุรกิจ สังคมและประเทศชาติ

7. จรรยาบรรณ (Ethics) คือ ความเชื่อถือหรือวินัยของบุคคลที่เกี่ยวกับสิ่งที่ดีและสิ่งที่ไม่ดี ถูกและผิดหรือหน้าที่ด้านศีลธรรมและเงื่อนไขต่าง ๆ ได้แก่ จรรยาบรรณต่อตนเอง ต่อหน่วยงาน ต่อผู้อื่นและต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

จากแนวคิดของการเพิ่มผลผลิตดังกล่าวจะเห็นว่าเป็นอัตราส่วนระหว่างผลผลิตที่ได้ (Output) กับปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งเกิดจากประสิทธิภาพจากการทำงานของกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ ประกอบด้วย คุณภาพ (Quality) ต้นทุน (Cost) การส่งมอบ (Delivery) ความปลอดภัย (Safety) ขวัญและกำลังใจในการทำงาน (Morale) สภาพแวดล้อม (Environment) และจรรยาบรรณ (Ethics)

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 81 กลุ่ม มีสมาชิกกลุ่มละประมาณ 10 - 50 คน รวมประชากรทั้งสิ้น 3,615 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 360 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรยามาเน่ ที่ความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 และการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า 5 ระดับ เพื่อสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อสร้างความเข้มแข็งต่อการเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ที่ได้จากแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$)

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.69$, $S.D. = 0.44$) และมีสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$, $S.D. = 0.51$) โดยมีความ

ต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนมากกว่า 0.30 ทุกด้าน ($PNI_{modified} = 0.65 - 0.91$) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นด้านการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์

คุณภาพชีวิต	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
การจัดกิจกรรมการเรียนรู้							
1. แนวคิด หลักการ และทฤษฎีพื้นฐาน	2.73	0.37	ปานกลาง	3.71	0.32	มาก	0.36
2. จุดมุ่งหมาย	2.73	0.36	ปานกลาง	4.00	0.35	มาก	0.46
3. กระบวนการเรียนรู้	2.65	0.32	ปานกลาง	3.97	0.34	มาก	0.50
4. การวัดประเมินผลและการสะท้อนผล	2.55	0.53	ปานกลาง	4.06	0.37	มาก	0.60
การเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืน							
1. ด้านคุณภาพ	2.83	0.31	ปานกลาง	4.07	0.30	มาก	0.44
2. ด้านต้นทุน	2.72	0.42	ปานกลาง	4.16	0.42	มาก	0.53
3. ด้านการส่งมอบ	2.63	0.33	ปานกลาง	4.08	0.31	มาก	0.55
4. ด้านความปลอดภัย	2.69	0.40	ปานกลาง	4.15	0.34	มาก	0.54
5. ด้านขวัญและกำลังใจในการทำงาน	2.52	0.35	ปานกลาง	4.17	0.32	มาก	0.65
6. ด้านสภาพแวดล้อม	2.75	0.32	ปานกลาง	4.07	0.33	มาก	0.48
7. ด้านจรรยาบรรณ	2.82	0.30	ปานกลาง	4.06	0.39	มาก	0.44
เฉลี่ยรวม	2.69	0.44	ปานกลาง	4.05	0.51	มาก	0.51

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

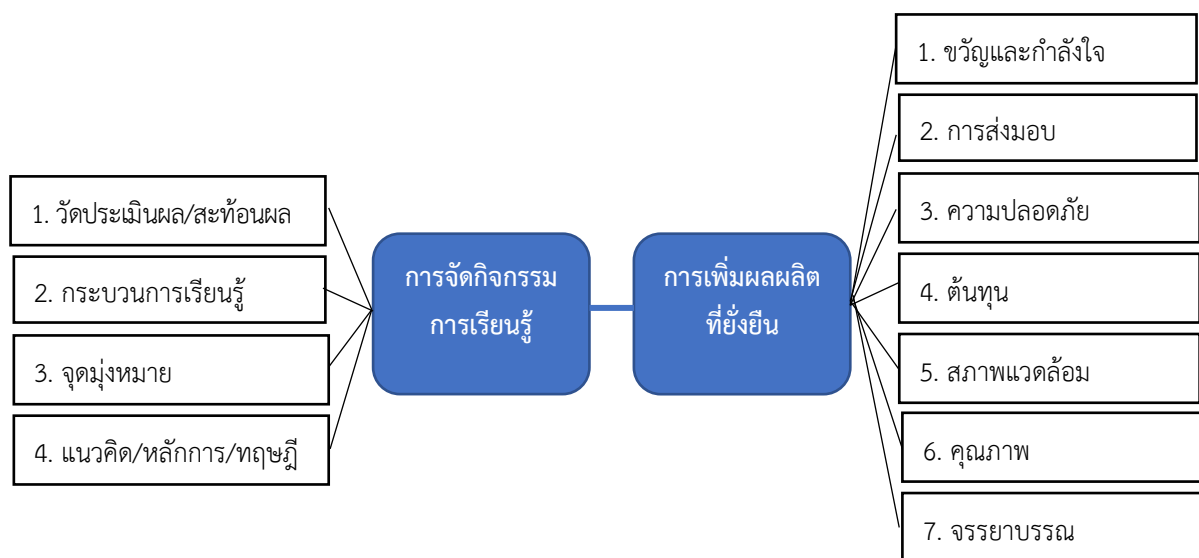
สภาพปัจจุบันในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืน โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากในบริบทของจังหวัดกาฬสินธุ์โดยเฉพาะในเรื่องแนวนโยบายยังให้สนับสนุนส่งเสริมการเลี้ยงโคเนื้อไม่มากนัก ในขณะที่เดียวกันเมื่อพิจารณาในประเด็นการเรียนรู้ร่วมกันก็มีน้อยเนื่องจากกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อแต่ละกลุ่มซึ่งอยู่ต่างอำเภอกันก็จะมีวิถีดำเนินการแตกต่างกัน และขาดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายสอดคล้องกับ เรณูมาศ กุละศิริมา และคณะ (2555) ได้ศึกษารูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนตำบลโคโคเคาะ อำเภอมือ จังหวัดสุพรรณบุรี ที่พบว่า เมื่อพิจารณาถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ในชุมชนค่อนข้างจะมีน้อยและมีการดำเนินงานในระดับปานกลาง โดยรูปแบบการเรียนรู้ควรเป็นแบบองค์รวม และสอดคล้องกับ ทรงวุฒิ เดชวิชิตชัย (2546) ความต้องการส่งเสริมการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น พบว่า เกษตรกรส่วนมาก ร้อยละ 90.6 จบชั้นประถมศึกษารองลงมาคือร้อยละ 50.6 และ 3.8 จบชั้นมัธยมศึกษาและไม่จบการศึกษาภาคบังคับ ยังขาดการเรียนรู้ร่วมกันและไม่มีแหล่งเรียนรู้ในการเลี้ยงที่เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ พื้นที่เลี้ยงกระบือ พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 82.5 ไม่มีพื้นที่เลี้ยงกระบือที่เหลื่อ ร้อยละ 17.5 มีพื้นที่เลี้ยงกระบือ สภาพการเลี้ยงกระบือพบว่าส่วนใหญ่ ร้อยละ 73.1 ไม่มีการรวมกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงกระบือ ที่เหลื่อร้อยละ 26.9 มีการรวมกลุ่ม ความต้องการด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกระบือ เกษตรกรมีความต้องการในระดับมาก จำนวน 4 เรื่องคือ วิธีการเลี้ยง วิธีการปรับปรุงพันธุ์กระบือและวิธีการซื้อขายกระบือ ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับ กฤษฎา เจริญมูล (2554) ที่ศึกษาความต้องการได้รับการ

ส่งเสริมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอฟล จังหวัดขอนแก่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา คือ 1) ลักษณะพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อ 2) สภาพการเลี้ยงโคเนื้อ และปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกร 3) ความต้องการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อและ 4) เปรียบเทียบความต้องการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกร ที่มีลักษณะพื้นฐานทางสังคมเศรษฐกิจ และสภาพการเลี้ยงโคเนื้อที่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาถึงสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการจำเป็นในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนทุกด้าน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นต้องการในการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดกาฬสินธุ์ ทั้งนี้เป็นเพราะที่ผ่านมาเกษตรกรนิยมเลี้ยงวัวเป็นอาชีพเสริมขณะเดียวกันการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ ยังไม่มีการดำเนินการอย่างเป็นระบบและแต่ละกลุ่มก็เรียนรู้ร่วมกันตามศักยภาพของตนเอง ขณะเดียวกันยังขาดความร่วมมือในกลุ่มเกษตรกรด้วยกันเอง และในภาครัฐเองก็ยังให้ความสนใจในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ค่อนข้างน้อย ทำให้ผลผลิตที่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยเบื้องต้นและบริบทที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่ม อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยบ่งชี้ให้เห็นว่าการร่วมมือกันเรียนรู้ร่วมกันจะช่วยให้เกิดความร่วมมือ เกิดเครือข่ายการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมที่จะช่วยเพิ่มผลผลิตได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับสหกรณ์โคนอมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำกัด (2559) อาชีพการเลี้ยงโคเนื้อก็เป็นอีกผลผลิตหนึ่งที่ประชาชนในภาคอีสานนิยมเลี้ยงเพื่อเพิ่มรายได้ ในขณะที่แนวโน้มในประเทศไทยลดลงเป็นอย่างมาก เนื่องจากความต้องการบริโภคเนื้อสัตว์ที่เพิ่มขึ้น และความต้องการของตลาดต่างประเทศในขณะการผลิตโคเนื้อของประเทศไม่เพียงพอความต้องการ โดยเฉพาะการผลิตโคเนื้อต้นน้ำที่ต้องใช้เงินลงทุนต่อฟาร์มสูง และระยะเวลาคืนทุนใช้เวลานาน

องค์ความรู้ใหม่

ข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่เรียงลำดับตามความต้องการจำเป็นในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และด้านการเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืน ดังโมเดลความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืน ในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 โมเดลความต้องการจำเป็นของการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ควรนำรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนที่พัฒนาขึ้นขยายผลให้กับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อทั่วประเทศโดยอาจนำร่องในบางจังหวัดหรืออำเภอที่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเข้มแข็ง พร้อมมีการกำกับติดตามอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นต้นแบบให้กับกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อ และจัดสรรงบประมาณสนับสนุนเพื่อการวิจัยและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง
2. องค์กรเอกชน หรือหน่วยงานภาครัฐ เช่น เกษตรจังหวัดและอำเภอ ควรร่วมมือกันสนับสนุนอาชีพการเลี้ยงโคเนื้อโดยนำรูปแบบไปขยายผลกับกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อในจังหวัดหรืออำเภอที่รับผิดชอบในเชิงธุรกิจ โดยมีการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อให้เกิดการพัฒนานวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม และต่อเนื่อง
3. กลุ่มหรือสมาชิกผู้เลี้ยงโคเนื้อแต่ละแห่งควรนำรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสภาพหรือบริบทของตนเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยนำรูปแบบการเรียนรู้ของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์ ไปทดลองใช้ในกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อของจังหวัดกาฬสินธุ์
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาเกี่ยวกับแนวทางการเพิ่มผลผลิตของกลุ่มผู้เลี้ยงโคเนื้อเพื่อเพิ่มผลผลิตที่ยั่งยืนในจังหวัดกาฬสินธุ์ หรือในจังหวัดต่าง

เอกสารอ้างอิง

- กฤษฎา เจริญมูล. (2554). *ความต้องการได้รับการส่งเสริมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคเนื้อในอำเภอพล จังหวัดขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ทรงวุฒิ เดชวิชิตชัย. (2546). *ความต้องการการส่งเสริมการเลี้ยงกระบือของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต). ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- เรณูมาศ กุลศิริมา, อารีย์ พรหมเล็ก, สุนทร เทียนงาม, และสมันดา ติวสันต์. (2555) *รูปแบบการจัดการศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนตำบลโคโคเคาะ อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต ;ม.ป.ท.
- สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ. (2559). *องค์ประกอบการเพิ่มผลผลิต*. สืบค้นจาก <http://www.ftpi.or.th/>.
- สหกรณ์โคนมมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน จำกัด. (2559). *แนวทางการพัฒนาโคเนื้อ*. http://www.kubeef.com/CO_OP_menage_meet.php.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2558). *ทิศทางของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (2560 - 2564)*. <http://www.sukhothai.go.th/mainredcross/71.pdf>.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2559). *ประเทศไทย 4.0*. http://library2.parliament.go.th/ejournal/content_af/2559/jul2559-5.pdf.
- อุดร อรกุล. (2555). *การพัฒนาแบบกระบวนการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของกลุ่มอาชีพผู้เลี้ยงสัตว์เพื่อการพึ่งตนเอง* (วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.